

Arkivsaksnr.: 2024/260 Dokumentdato: 29.01.2024

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
8/24

Møtedato:
01.02.2024

UiB sin håndtering av ekstern juridisk bistand - Trond Mohn stiftelse

---

Saken gjelder:

Saken gjelder universitetets dekning av ekstern juridisk bistand for Margareth Hagen på kr. 298 348 (ekskl. mva.) i 2022 og 2023 som UiB-oppnevnt styremedlem i Trond Mohn Stiftelse (TMS) og den administrative håndteringen av saken i lys av UiB sin dialog med Kunnskapsdepartementet (KD) og departementets konklusjon om at de vanskelig kan se grunnlaget for at universitetet har dekket de aktuelle kostnadene. KD mener på denne bakgrunn at dekningen av kostnadene ikke har vært i tråd med reglement for økonomistyring i staten, Stortingets vedtak og forutsetninger.

KD ber UiB følge opp saken og i denne saken redegjøres det for universitetets håndtering og forslag til hvordan saken følges opp.

Håndtering av forberedelsene av styresaken

Universitetsdirektøren har bedt om en uavhengig vurdering av sin habilitet knyttet til sin rolle som styresekretær og saksforbereder. Denne vurderingen er gjort av professor Bjørn Henning Østenstad ved Det juridiske fakultet ved UiB og konkluderer med at universitetsdirektøren er habil til å legge saken frem for universitetsstyret.

Rektor og styreleder Margareth Hagen har meldt at hun vil be om en vurdering av sin habilitet i styret i henhold til [forvaltningslovens](#) § 6. I henhold til [forvaltningslovens](#) § 8 skal vurderingen av habilitet i kollegiale organ gjøres av organet selv og spørsmål om habilitet vil bli behandlet av universitetsstyret i styremøtet.

I henhold til [UH-lovens](#) § 10-3, tredje ledd, er universitetsdirektør sekretær for styret og skal, etter samråd med rektor forberede og gi tilråding i de saker som legges frem for styret. I [instruks](#) for universitetsdirektør ved UiB er det også nedfelt at prosess for arbeid med styresaker skal avtales med rektor. Margareth Hagen har, i forbindelse med at hun har bedt om å få vurdert sin habilitet, også orientert universitetsdirektør om at hun ikke deltar i saksforberedelsene til denne saken. Universitetsdirektøren har derfor forberedt denne saken uten å samrå seg med rektor. Margareth Hagen har bidratt med saksopplysninger i det som gjelder hennes rolle som styremedlem i TMS.

Rektor og prorektor velges, slik det fremgår av universitetets valgreglement, § 17-2 under ett i par. Prorektor Pinar Heggernes trer inn som styreleder i universitetsstyret i rektor sitt fravær.

Bakgrunn

Trond Mohn stiftelse ([TMS](#)) er den største allmenntilgjengelige stiftelsen som bare støtter forskning i Norge. Ved utgangen av 2022 er stiftelsens total kapital på om lag 3 milliarder kroner. Stiftelsen har i to tiår bidratt med betydelige midler og vært svært viktig for forskningen ved UiB. I 2023 var den samlede bevilgningen til universitetet 72 millioner kroner. Til sammenligning mottok UiB 575 millioner kroner fra Forskningsrådet og 171 millioner kroner fra EU siste regnskapsår.

UiB utnevner på bakgrunn av TMS sine vedtekter ett av styrets medlemmer. I tillegg utnevner UiB sammen med Helse Bergen ett medlem. Styrevervene i TMS er av stor viktighet for UiB fordi stiftelsens eneste formål er å støtte forskning og fordi det er et nært samarbeid mellom TMS, UiB og Helse Bergen om flere virkemidler som skal støtte forskning ved UiB og i Helse Bergen. Margareth Hagen var UiB-oppnevnt styremedlem fra 2017 og til 8.1.2024.

I 2022 startet en prosess med vedtektsendringer i stiftelsen. Forslaget innebar at stiftelsen, fra å ha et formål om kun å tildele midler til forskningsinstitusjoner i Bergen og samarbeidende institusjoner, med vedtektsendring skulle kunne tildele midler til forskningsinstitusjoner som geografisk er plassert utenfor Bergen også når samarbeid med forskningsutførende institusjoner i Bergen ikke er mulig.

Som styremedlem i TMS og som rektor opplevde Margareth Hagen saken som kompleks med hensyn til de relevante juridiske rammene for forslaget til vedtektsendringene. I rollen som rektor var det en åpenbar konklusjon at UiB har en stor egeninteresse i å videreføre stiftelsens opprinnelige formål der midlene var rettet mot UiB og Helse Bergen, samt samarbeidende institusjoner. Samtidig skulle Margareth Hagen som styremedlem i TMS vurdere om vedtektsendringene i stiftelsens ivaretok stiftelsens opprinnelige formål. Det opprinnelige formålet til stiftelsen, før vedtektsendringer, var sammenfallende med UiB sine interesser.

Hun rådførte seg med daværende universitetsdirektør i rollen som styremedlem i TMS. Hans vurdering var at Margareth Hagen som styremedlem ikke kunne søke juridiske råd internt ved UiB. Det var også universitetsdirektørens vurdering at det heller ikke var mulig å benytte UiB sin rammeavtale for eksterne juridiske tjenester. UiB skulle likevel sørge for juridisk bistand. Universitetsdirektøren besluttet derfor at Margareth Hagen som UiB-oppnevnt styremedlem i TMS skulle få juridisk bistand eksternt og han bestilte slik bistand fra et uavhengig advokatfirma.

Argumenter som fra administrasjonens side talte for en slik løsning var at styrevervet i stiftelsen var av stor viktighet for UiB og stiftelsens formål om å støtte forskning var sammenfallende med en av universitetets kjerneoppgaver. Saken var også kompleks med hensyn til vurderingene om forslaget til vedtektsendringer var i samsvar med stiftelsens opprinnelige formål. UiBs vurdering var at det opprinnelige formålet til stiftelsen var sammenfallende med UiB sine interesser. UiB vurderte det derfor slik at en hadde et ansvar for og en egeninteresse i at et styremedlem oppnevnt av UiB fikk den nødvendige juridiske bistand og forståelse i et komplekst styrearbeid med mulig store konsekvenser for UiB.

Styret i TMS besluttet senere enstemmig å gi sin tilslutning til følgende endring av stiftelsens [vedtekter](#):

«Stiftelsen kan også støtte forskning og forskningsfremmende tiltak ved andre forskningsutførende institusjoner i Norge fortrinnsvis i samarbeid med institusjoner lokalisert i Bergen.»

Margareth Hagen hadde som styremedlem en protokollmerknad til vedtaket i den aktuelle saken der hun *«forutsatte at vedtaket var i henhold til stiftelseslovgivningen»*.

Stiftelsestilsynet godkjente 1.2.23 søknad om en endring av stiftelsens formål.

Margareth Hagen hadde også behov for og fikk godkjent av universitetsdirektøren juridisk bistand første halvdel av 2023. 7.1.24 meldte Margareth Hagen at hun trådte ut av styret i stiftelsen. Selv begrunnet hun det med at det har vært krevende å håndtere vervet som styremedlem i TMS når hun også er rektor på UiB og vurderingen var at etter vedtektsendringene ble denne problemstillingen enda mer kompleks og krevende.

Jan Erik Askildsen er fra og med 8.1.24 av UiB oppnevnt i styret for TMS som erstatter for Margareth Hagen.

KD sin vurdering av UiB sin anledning til å bestille ekstern juridisk bistand for styremedlem i TMS

KD adresserte problemstillingen om i hvilken grad UiB kunne betale ekstern juridisk bistand for TMS-styremedlem Hagen i brev av 3.12.23, universitetet svarte i brev av 14.12.23. KD konkluderte i brev av 18.1.24 at UiB ikke har pekt på momenter som tilsier at Hagen fikk dekket advokatkostnadene på grunn av hennes rolle på universitetet.

Statlige midler skal brukes i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. reglement for økonomistyring i staten § 1. Departementet legger til grunn at det ikke er noe i regelverket eller Stortingets vedtak og forutsetninger som tilsier at et universitet kan betale kostnader ansatte pådrar seg i annen egenskap enn å være ansatt.

Departementet kan vanskelig se grunnlaget for at universitetet har dekket de aktuelle kostnadene med de premissene UiB har lagt til grunn. Departementet mener på denne bakgrunn at dekningen av kostnadene ikke har vært i tråd med reglement for økonomistyring i staten, Stortingets vedtak og forutsetninger. KD ber universitetet om å følge opp dette.

Administrativ håndtering av prosessen ved UiB

UiB tar til etterretning at KD har kommet til en annen konklusjon enn universitetet i spørsmålet om det var anledning for UiB til å bestille og betale ekstern juridisk bistand for UiB-oppnevnt styremedlem i TMS Margareth Hagen.

I henhold til universitetsstyrets instruks for universitetsdirektøren og universitetslovens §10-3, er universitetsdirektøren ansvarlig for økonomi- og formuesforvaltning. Universitetsdirektøren tok beslutningen om at Margareth Hagen skulle få ekstern juridisk bistand og bestilte oppdraget.

UiB sin egen gjennomgang viser at håndtering av bestilling av ekstern juridisk bistand ikke er i tråd med Lov og forskrift om offentlige anskaffelser (LOA/FOA) og UiBs retningslinjer på området.

Dette er kritikkverdige forhold som universitetsdirektøren har ansvar for og som vil bli fulgt opp ved å gjennomgå den administrative håndteringen på området og vurdere iverksetting av tiltak for å sikre etterlevelse av økonomireglementet og interne retningslinjer.

I administrasjonens gjennomgang av denne saken er det også fanget opp et annet forhold som universitetsstyret gjøres oppmerksom på. Sommeren 2021 signerte Margaret Hagen sammen med daværende universitetsdirektør, ved en inkurie, på gjenoppnevningen av seg selv som medlem av styret til TMS. Dette var et verv hun tiltrådte mens hun var prorektor ved UiB og der hun i 2021 ble gjenoppnevnt i rollen som UiB-oppnevnt styremedlem etter at hun hadde tiltrådt som rektor. Siden dette gjaldt oppnevning av Margareth Hagen, burde oppnevningen vært behandlet av universitetsstyret i egen sak. Det er viktig å presisere at dette ikke er en oppnevning som i utgangspunktet forutsetter godkjenning av universitetsstyret, men der styret blir orientert om oppnevning i referat- og fullmaktssaker (sak 100/21). Denne oppnevningen til styret for TMS utgjør imidlertid en saksbehandlingsfeil som rutinemessig burde vært fanget opp administrativt og oppnevningen burde vært forelagt styret for godkjenning.

Til orientering har prorektor sammen med universitetsdirektør i denne rektorperioden signert på oppnevning av Margareth Hagen til representantskapet i Festspillene og til Rådet for Stiftelsen Akvariet i Bergen, samt at hun er foreslått som varamedlem i styret til Kode fra UiB. Som en oppfølging vil administrasjonen senere legge fram en egen sak der det redegjøres nærmere for formelle rammer som gjelder verv der universitetet gir forslag til eller foretar oppnevninger.

Dekning av kostnader til ekstern juridisk bistand

KD har påpekt at de «*vanskelig kan se grunnlaget for at universitetet har dekket de aktuelle kostnadene*» og konkluderer med at dette ikke er i tråd med økonomireglementet. KD legger ikke føringer for hvordan saken skal følges opp og overlater dette til UiB.

Derfor må universitetsstyret ta stilling til om vurderingen fra KD endrer det faktum at UiB skal dekke disse kostnadene. I så fall er det administrasjonens vurdering at det må være på grunnlag av at ansvaret kan plasseres på andre enn UiB for at universitetet har bestilt og pådratt seg disse kostnadene.

I denne redegjørelsen er det tydeliggjort at Margareth Hagen som UiB-oppnevnt styremedlem i TMS ba om råd fra administrasjonen. Universitetsdirektøren besluttet at UiB skulle bestille og dekke ekstern juridisk bistand. Selv om KD nå vurderer at denne beslutningen ikke er i tråd med økonomireglementet vurderer administrasjonen at det ikke er grunnlag for å gjøre om det faktum at universitetet allerede har bestilt oppdraget og dekket disse kostnadene. Dette må ikke forstås som om UiB overprøver KD sin vurdering, men som en klargjøring av at ingen andre enn UiB kan lastes for at universitetet har bestilt tjenester og pådratt seg kostnader som ikke er i tråd med økonomireglementet. Administrasjonen vurderer derved at Margareth Hagen ikke selv skal dekke kostnadene siden universitetsdirektøren besluttet og bestilte ekstern juridisk bistand.

Universitetsdirektøren sine kommentarer

Det er i denne saken redegjort for prosess og administrativ håndtering knyttet til ekstern juridisk bistand for tidligere UiB-oppnevnt styremedlem Margareth Hagen i forbindelse med vedtektsendringer i TMS og forslag til oppfølging av saken i lys av KD sin vurdering.

Universitetsdirektøren er ansvarlig for den samlede administrasjonen og for økonomi- og formuesforvaltningen til UiB. KD har påpekt at håndteringen av saken ikke er i tråd med statens økonomireglement. UiB sin egen gjennomgang har også avdekket administrative feil. I denne saken er ikke UiBs egne retningslinjer fulgt, og håndteringen er ikke i samsvar med Lov og forskrift om offentlige anskaffelser. Det beklager universitetsdirektøren.

Universitetsdirektøren vil følge opp læringspunktene i denne saken for å sikre bedre etterlevelse av etablerte retningslinjer på de punktene som er omtalt og vurdere andre tiltak som kan redusere risiko for denne type avvik.

Det er universitetsdirektørens vurdering at Margareth Hagen ikke selv skal dekke kostnadene eller kan lastes for de administrative beslutningene i denne saken. UiB ved universitetsdirektør var bestiller av disse tjenestene og vurderingen er at det av den grunn også er riktig at UiB må ta ansvar for kostnadene.

Forslag til vedtak:

1. Styret tar KD sin vurdering til etterretning og beklager at det er dekket kostnader over bevilgningen som ikke er i tråd med økonomireglementet.
2. Basert på at de eksterne juridiske tjenestene er besluttet og bestilt av universitetsdirektøren, opprettholder styret at UiB dekker disse kostnadene.
3. Styret ber universitetsdirektøren gjennomgå den administrative håndteringen av saken for å sikre etterlevelse av statens økonomireglement og rammer gitt for offentlige anskaffelser.

Tore Tungodden
universitetsdirektør

29.01.2024/Kari Fuglseth/Per Arne Foshaug/Arne Ramslien

Vedlegg:

1. Brev fra Kunnskapsdepartementet 1.12.2023
2. Brev fra UiB til Kunnskapsdepartementet 14.12.2023
3. Brev fra Kunnskapsdepartementet 18.1.2024

Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 BERGEN

Deres ref

Vår ref
23/5105-

Dato
1. desember 2023

Departementet ber om en redegjørelse for UiB sin dekning av kostnader til advokat

Vi viser til brev fra Universitetet i Bergen (UiB) til Felles klagenemnd 9. oktober 2023.

Ved behandlingen av klage på UiBs avslag på en innsynsbegjæring, har departementet blitt kjent med at UiB skal ha dekket kostnadene rektor skal ha hatt til advokat pga. hennes verv som styremedlem i Trond Mohn stiftelse. I oversendelsesbrevet fra UiB til Felles klagenemnd skriver UiB at «*Hagen søkte juridiske råd knyttet til problemstillinger hun har i vervet som styremedlem i TMS*». UiB viser til at den aktuelle juridiske rådgivningen var gitt til Hagen i egenskap av å være styremedlem i stiftelsen, og ikke i egenskap av å være rektor for UiB. UiB viser til at rektor «*representerer ikke UiB i styret. [...] Som styremedlem i en stiftelse skal hun i denne egenskap ivareta stiftelsens interesser og ikke eventuelle hovedarbeidsgivere.*»

I forbindelse med departementets behandling av klagen på avslaget på innsynsbegjæringen stilte vi 2. november 2023 spørsmål til UiB om universitetet har dokumentert vurderinger for hvorfor universitetet har dekket disse kostnadene. 6. november 2023 svarte UiB at det finnes «ingen dokumenter knyttet til vurderingen om å dekke kostnader til juridiske råd, ut over fakturaen med faktagrunnlaget som Bergens tidende allerede har fått innsyn i».

Vi ber UiB om å redegjøre for saken, inkl. hvilket grunnlag universitetet mener de har for å dekke de aktuelle kostnadene, og hvilke vurderinger universitetet har gjort av habilitet, jf. forvaltningsloven kap. II.

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling

Saksbehandler
Erling H.
Dietrichson
22 24 75 53

Med hilsen

Charlotte Rustad (e.f.)
kst. avdelingsdirektør

Erling H. Dietrichson
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer

Kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Deres ref	Vår ref	Dato
23/5105	2023/10501	14.12.2023

Redegjørelse for UiB sin dekning av kostnader

Universitetet i Bergen viser til departementets brev datert 1. desember 2023, hvor det bes om en redegjørelse for dekning av kostnader til advokat for Margareth Hagen knyttet til hennes rolle som styremedlem i Trond Mohn Stiftelse ([TMS](#)).

Trond Mohn stiftelse er den største allmenntilgittige stiftelsen som bare støtter forskning i Norge. Ved utgangen av 2022 er stiftelsens total kapital på om lag 3 milliarder kroner. UiB utnevner på bakgrunn av stiftelsens vedtekter ett av styrets fem medlemmer. Det er innledningsvis viktig å presisere at brevet fra departementet kan leses som om Margareth Hagen er styremedlem i stiftelsen i kraft av å være rektor. Dette er imidlertid ikke tilfelle. Som styremedlem i en stiftelse skal hun ivareta stiftelsens formål - og ikke UiB sine interesser som rektor.

Den aktuelle saken gjaldt vedtektsendringer i stiftelsen. Hagen opplevde saken som kompleks og var usikker på de relevante juridiske rammene for forslaget til vedtektsendringene. Forslaget innebar at stiftelsen kunne tildele midler til forskningsinstitusjoner som geografisk er plassert utenfor Bergen også når samarbeid med forskningsutførende institusjoner i Bergen ikke er mulig. Hun rådførte seg derfor med daværende universitetsdirektør Robert Rastad om hvilken juridisk bistand hun kunne få i rollen som styremedlem i TMS. Hans vurdering var at Hagen som styremedlem ikke kunne søke juridiske råd internt ved UiB og heller ikke benytte UiB sin rammeavtale for eksterne juridiske tjenester. Universitetsdirektøren fant derfor at Margareth Hagen som UiB-oppnevnt styremedlem i TMS kunne få dekket kostnader fra et uavhengig advokatfirma i forbindelse med den aktuelle saken.

I sum utgjør disse kostnadene i 2002 og 2023 kr. 298 348 eks. mva.

Når det gjelder habilitetsvurderinger, forstår vi departementets spørsmål som en referanse til forholdet mellom rektor og universitetsdirektør. Det er vår vurdering at, i henhold til universitetsstyrets [instruks](#) for universitetsdirektøren og universitetslovens §10-3, er universitetsdirektøren ansvarlig for økonomi- og formuesforvaltning og ikke underordnet rektor i disse sakene. Dette medfører at rektor ikke alene kan gjøre vedtak eller godkjenne saker med økonomiske konsekvenser for UiB uten styrets fullmakt. Dermed oppstod det ingen habilitetsspørsmål i samhandlingen mellom rektor og universitetsdirektør i denne saken.

Vi håper denne redegjørelsen gir en forståelse av bakgrunnen for UiB sin beslutning.

Vennlig hilsen

Tore Tungodden
universitetsdirektør

Arne R. Ramslien
seksjonssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen håndskrevne signaturer.

Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 BERGEN

Deres ref

Vår ref

Dato

23/5105-

18. januar 2024

Dekning av kostnader til advokat

Vi viser til brev 14. desember 2023.

Universitetet i Bergen (UiB) understreker at Margareth Hagen ikke var styremedlem i Trond Mohn stiftelse i kraft av å være rektor. Også ifb. behandling av innsynsklagen knyttet til dokumenter om advokatkostnadene som UiB har dekket, har universitetet vist til at Hagen ikke var oppnevnt til styret i Trond Mohn Stiftelse i egenskap av å være rektor ved UiB.

Departementet kan ikke se at UiB har pekt på momenter som tilsier at Hagen fikk dekket advokatkostnadene pga. hennes rolle på universitetet.

Statlige midler skal brukes i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger, jf. reglement for økonomistyring i staten § 1. Departementet legger til grunn at det ikke er noe i regelverket eller Stortingets vedtak og forutsetninger som tilsier at et universitet kan betale kostnader ansatte pådrar seg i annen egenskap enn å være ansatt.

Med de premissene UiB har lagt til grunn, kan departementet vanskelig se grunnlaget for at universitetet har dekket de aktuelle kostnadene. Departementet mener på denne bakgrunn at dekingen av kostnadene ikke har vært i tråd med reglement for økonomistyring i staten, Stortingets vedtak og forutsetninger. Vi ber universitetet om å følge opp dette.

For øvrig har vi merket oss universitetets vurdering av spørsmålet om habilitet, og legger til grunn at det er den ansatte selv som skal avgjøre om hen er inhabil, også i spørsmålet om avledet inhabilitet etter forvaltningsloven § 6 tredje ledd, jf. forvaltningsloven § 8.

Postadresse
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse
Kirkeg. 18
www.kd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org.nr.
872 417 842

Avdeling

Saksbehandler
Erling H.
Dietrichson
22 24 75 53

Med hilsen

Charlotte Rustad (e.f.)
avdelingsdirektør

Erling H. Dietrichson
fagdirektør

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer